

KASKANTYÚ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Koszontó 2
2. Kaskantyú településtörténete 3
 - Kun korszak*
 - Wattay-korszak*
 - Kaskantyú az I. világháború után*
 - Vallási élet*
 - Címer*
 - Természeti környezet, mezőgazdaság*
 - Kulturális élet*
3. Örökségünk 11
 - Épített környezet*
 - Természeti környezet*
 - Kulturális örökség*
4. Településképi szempontból meghatározó területek 20
 - Beépített terület*
 - Településközpont*
 - Ipari*
 - Erdő*
 - Falusias*
5. Ajánlások - beépítésre szánt terület 28
 - Telepítés*
 - Magasság*
 - Tetőhajlásszög*
 - Tetőforma*
 - Színek*
 - Anyaghasználat*
 - Kerítések*
 - Teraszok*
 - Ajtók, ablakok*
 - Hamlózatképzés*
 - Részletek*
 - Kerítések*
 - Utak*
 - Kertek*
 - Közterek*
 - Jó példák – Épületek, építészeti részletek*
 - Jó példák – Sajátos építményfajták*
6. Ajánlások - beépítésre nem szánt terület 63

KÖSZÖNTŐ

Kaskantyú ugyan csak kicsiny pont a világban, de a mi számunkra a legkedvesebb pont: az otthonunk. Minket, kaskantyú polgárokat méltán tölt el buszkeséggel Istenünk kun régmúltja, majd a torokdúlás utáni „második honalapításunk” kétségtelen sikere éppúgy, mint Kaskantyú újhullámos mezőgazdasági virágzása és aig ezer lakosához mértén kifejezetten pezsgő kulturális élete, vendégszeretetünk pedig a szép környezettel párosítva igazi turistamágnesként működik. A szép környezet azonban nem csak a természeti adottságainkat és a festői alföldi erdőket jelenti, hanem épített örökségünket, községünk összképét, arculatát, amely olyan érték, amelyet érdemes megvédeni. Emre Településképi Arculati Kézikönyv ebben nyújt segítséget a jelenlegi és jövőbeni kaskantyú polgároknak, hogy a mi általunk megszokott és szeretett légkört sokáig élvezhessük mi, jelenlegi, és az utáunk jövő kaskantyú polgárok egyaránt.

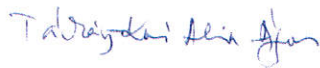

Újházi Zsolt József
polgármester

BEVEZETŐ

Épített környezetünk meghatározza mindennapjainkat, lehetőségeinket, éppen ezért fontos felelősséget vállalni épületeink minőségéért. Örömmel szolgál ebben a felelősségben osztozni és részt venni a hiánypótló feladatot betöltő Településképi Arculati Kézikönyv létrehozásában. A kiadvány hasznos ajánlásokat fogalmaz meg a jövőbeni építkezésekre vonatkozóan, amely a közösségek építészeti kultúráját is hivatott emelni. E munkának hatásait gyermekeink fogják élvezni, akik talán rendezettebb, szebb, és élhetőbb településeket kapnak majd tőlünk örökül, ahol a hagyományos és a mai korszerű épületek egyaránt harmonikusan illeszkednek a természeti környezetbe.

Fogadják és forgassák szívesen!

Tárkány-Kovácsné Albiz Ágnes
okleveles építésmérnök

KASKANTYÚ TELEPÜLÉSTÖRTÉNETE

Kaskantyú község Bács-Kiskun megyében található, 5828 hektár kiterjedésű, ezer fős kistelepülés – közel százán kulturálisan élnek –, amely Kisköröstől 10 km-re helyezkedik el. A helyiek itt a természeti környezet oelésében, a földrajzi-ökológiai adottságokhoz gondosan alkalmazkodva élik mindennapjaikat.

A település említésével már Mátyás idejéből is találkozunk, hiszen ebben az időszakban itt Jakott Zily Benedek kun vezér, aki 1469. július 21-én a királyhoz felvitte a Halas székhez tartozó kunok nyílt levelét. Ezt a nyílt szállásvidéket akkor is Kaskantyúnak – Kachkanchivnak nevezték.

Kun korszak

A terület hosszú időn keresztül a pusztalako népek otthonaként szolgált. Kaskantyú határában 5-6 római eredetűnek tartott ősi temetkezési helyszínt ismerünk. A mongolokat kiszolgáló kun népcsoportnak Kun László édesapja adott engedélyt a kiskunsági letelepedésre. Ismeretes Kun I. aszló feleségének kun származása, a népcsoport hazánkba betelepülve is hosszú ideig aktívan megtartotta saját hagyományait. A magyarság befogadó attitűdjét megtapasztalva kísérleteztek a két népcsoport egybeolvasztására. A tatárjárás idején királyfingyre törekedtek, mert azt feltételezték – mint később bebizonyosodott joggal –, így nagyobb esély mutatkozik a kunok megtérítésére. Kaskantyú kialakulása és ma ismert településtörténete a kun korszak kezdetére datálható. Napjainkban a település nem rendelkezik nyilvánosan hozzáférhető, komplex, a történelmi múltat feltáró helyi monográfiával. Neve érdekes szóösszetétel, két tagra bontható – a 'kas' kifejezés gyűjtőfogalomra utal mélikas, erszény, pénztárca, számos dolgot definiáltak ezzel a szimbólummal; a 'kán' pedig nomád népeknél a magasabb rendű hatalom birtokosát, a vezéregyéniséget jelölte. Feltételezhető, hogy élt a kunoknál egy „Kaskantyú”, „Kaskantyú” nevű fővezér, és ebből eredeztethető a településnév, mindez azonban tudományosan igazolt, hiteelt érdemlő, írásos bizonyítékkal nem támasztható alá. A kun nemzetség adta a magyar hadseregben a könnyűlovasságot, a letelepedésért cserebe a király számára szolgálatot teljesítettek és eleget tettek az adófizetési kötelezettségnek is. Sziyeppai életmódot folytattak, legeltetéssel állattartással foglalkoztak, így jelentős területekre volt szükségük. A későbbi török dúlás alatt a térségben minden elpusztult, a síkvidék teljesen elnéptelenedett.

A Wattay-korszak

A környék újbóli birtokbavétele, felvirágoztatása a Wattay család megjelenésére datálható. A Wattay família eredete I. Andrásig nyúlik vissza, történetük szerkesztés része a magyar nemzet történetének. 1686-ban Budavár visszafoglalásánál, a török küzdelemben a család több tagja is kitűnt vitézségével, ezért I. Lipót 1691-ben a családnak adta Kisköröst és hat pusztáját: Cebe, Csenögöd, Kaskantyú, Kisbócsa, Tabdi és Tázlár pusztákat.

A valamivel koncentráltabb, központosítottabb településszerkezet kialakulása az 1700-as években indult a Wattay-korszakban. Előtte a környéket a decentralizált szóróvázyszerkezet jellemezte, mozaikos tanyaközpontokból, tanyasorokból állt. Kaskantyú faluközponttal és templommal sem rendelkezett. A kunok a síkságon, földbe vást kunyhókban laktak. A sztyeppei népekre világszerte jellemző, hogy ahg hagynak maguk mögött pusztai felépítményeket. Ars poetica-uk, „Földanya” tisztelete a sámánizmusban gyökerezik. A természetközeli népek távol tartják magukat a monumentális, fix épületek kialakításától, mindez a természet meggyalázásával, megszenteltetésével egyenértékű számukra. Egész életmódjukban arra törekednek, hogy minél kisebb legyen az általuk okozott környezeti terhelés, a környezetre gyakorolt negatív hatás.

Amikor 1701-ben a Wattay család losonci és pomázi ága a vagyonon megosztozott, a terület a pomázi Wattay Jánosé és Istváné lett. 1718. máj. 19-én a család pesti házában kötötték meg a telepítési szerződést, amelyben részletesen rögzítik a felvidéki – főként Túróc, Hont, Nyitra, Árva, Liptó, Pozsony – megyékből betelepített szlovákok (tótok) jogait és kötelezettségeit. Az ideköltöző evangélikus vallású jobbágyok azoknak a falvaknak, városoknak a nevét vették fel, ahonnan érkeztek. Ma is gyakori családnevek: Opauszki, Litauszki, Szenohradszki, Rakoncai, Csövári, Czinkoczi, Dornony, Maglódi stb. A XVIII. századból való Kiskörös város első hivatalos pecsétje, címere. A közepén nyíllal átlótt szarvas a vadban gazdag erdőkre, a két kőrösa a település névadójára, Szücsi és Tabdi kőrösaerdőre utal, a két fa közötti méhkas pedig arra, hogy a szorgalmas lakosság méhtenyésztéssel is foglalkozott. A kasban a 6-os szám a hat pusztát jelzi – Cebe, Csenögöd, Kaskantyú, Kisbócsa, Tabdi, Tázlár. A település parcellázása 1846-ban kezdődött, a közigazgatás 1853-ban indult.

A lassan-lassan újra benépesülő pusztát 1853-ban Közép-Kaskantyú szék-hellyel a szomszédos pusztákkal együtt Páhihoz csatolták. A XIX. század második feléig Kaskantyú a Wattay család tulajdona maradt (a régi határköveken W betű látható), majd Radvánszki, Okolsányi és gróf Degenfeld osztottak Tabdi, Csenögöd és egyéb környékbeli pusztákon.

A Wattay család címere: kék pajzsban, hármás halmon páncélos kar nyilvesszőt tart (hegyével lefelé). Sisakdísz, hatulról nyíllal átlótt szarvas. Tabdi, Csenögöd, Páhi, Kaskantyú pusztákból Páhinéven önálló nagyközség alakult, Kaskantyú szék-hellyel. Az első telepések legnagyobb része Temerinről, Kistegyesről, Orom-hegyesről, Tiszakálmánfalváról, Ómorovicáról, Kecelről, Kiskörösről, Akasztórról és Soltvadkertről jött.

A XIX. sz. közepén már monográfiák foglalkoznak a pusztáival, de Páhi község néven. Legérdekesebb Fényes Elek. Magyarország Geographiaj Szótára, melyben ezt írja: „Kaskantyú, pusztta, Pest-Solt vármegyében, a Kis-Körösi uradalom birtokosa bírák” /Kiadva Pesten: 1851-ben/ Szintén említést tesz a területről Borovszki Sámuel. Magyarország városai és vármegyéi c. monográfiájában.

1912-ben elszakadt egymástól Páhi, Kaskantyú és Csenögöd, önálló községekké váltak.

Kaskantyú társadalomfejlődésére jelentős hatást gyakorolt a Klebelsberg-program beindulása (1900-as évek első évtizedei), a térségben négy tanyási iskola létesült (hemzősori, gyógytói, cebei és a mai faluközpontban található evangélikus és katolikus egyház által közösen működtetett egyházi iskola). Az iskolák szórt elhelyezését a népesség széttagoltsága és egyenlőtlen térbeli eloszlása tette szükségessé.

Kaskantyú az I. világháború után

A település mai formája az I. világháború után kezdett kialakulni. A műlra ártékfókkusszal tekintve, az épített környezet terén nem találunk kiemelkedő, meghatározó mérfoldköveket. Jelentős törtérelmi hagyatékkal nem rendelkező emberek lakták a térséget, akiknek életfeladatuk, életmódjuk kizárólag a földművelésre korlátozódott. Az I. világháború környékén megjelent, megfogalmazódott és explicitté vált a helyi lakosságban a közösségi létmód iránti igény. A Horthy-rendszer (1920–1944) alatt a falu nem fejlődött. A szőlőtermesztésre alkalmas földeket kihasználatlanul maradtak, útjai nem voltak, még a fejlődés lehetőségei is hiányoztak. Egyetlen előrehaladás a kovesút megépítése volt, amely nem a lakosság érdekeit, hanem a katonai célkat szolgált. 1949. február 1-jétől vált Kaskantyú önálló településsé.

Az önfenntartó, betelepített földműves réteg és a kulákok gyorsan az új rendszer közellenségéivé váltak, kizárólagos célá vált a beszolgáltatások révén a proletariátus, a munkásosztály megfelelő életkörülményeinek megteremtése és a túlzott önállóságot élvező vidéki népesség ellenőrzés alá vonása. A parasztságot mint létező, önálló életformát eltörölni, betelelni őket a TSZ-ekbe, állami gazdaságokba, a faluközpontba, betelepíteni a kor jellegzetes olcsón elérhető kockaházakba. A II. világháború után beindult a torekvés: minden talpalatnyi földet művelés alá venni! A hagyományos, tájba illeszkedő gazdálkodásnak erőszakkal vetettek véget, helyette 1963-ban 600 hektáron elkezdődött a kényszeres szőlőtelepítés. Két éven keresztül több mint száz erőgéppel fukórsimává egyengették az 5–10 méter magas, dímbes-dombos homokbuckákat a Hemzősoron. A talajmunkák eredményeként a termőképtelen nyers föld került a felszínre, a homokos talajoknál egyébként is foztudottan nagyon vékony a humuszréteg. A talaj biológiai rendszerének szétzilálása eredményezte az alacsony termőképességet, amit egy éven át tartó tözeges talajavitással próbáltak kompenzálni. Az egykori szőlőparcellákat ma erdőtakaró borítja. A kijelölt telepítési területen belüli tanyaépületeket módszeresen lerombolták, ezzel megindul a mai Kaskantyú benépesedése. A régi, vert falas parasztházakat átalakították, az egyszerű majorok és épületek, a vidéki kastélyok, kúriák is áldozatul estek a pusztításnak. TSZ és állami gazdaság is alakult, kisajátították a majorokat, önkényes igényeiknek megfelelően, méltatlanul használták: a tanyáról behurcolt – és onálló életre alkalmatlannak bizonyult – emberek munkásszállásává, tomegszállításává átstrukturálták: egy szoba és közös kemecehasználat illette a beköltözőket.

1952-ben megépült a vasút, ebben az évben indult meg az egészségügyi rendelés. Fiókkönyvtárt szerveztek 250 kötettel, amely 1963-ban már 1400 kötetes községi könyvtár, majd 1964 végére minden lakosra jutott egy könyv. 1959-ben bevezették a villamos áramot. 1959. augusztus 20-ára pedig megépült a művelődési ház.

A vallási élet alakulása

A betelepített evangélikus vallású szlovák lakosság rendelkezett a hitgyakorláshoz nélkülözhetetlen templommal, a katolikusoknak viszont nem volt meg a saját szakrális helyük, ezért a ma is aktívan szolgáló 90 éves Ernő atya és elődje megszerezte a helyi közösség támogatottságát a templomépítéshez. A 60-as évek közepén felszentelték a Fogolykiváltó Boldogszony-nak szentelt katolikus templomot. Kaskantyú katolikus és evangélikus népességének vallási megosztása majdnem 50-50% (tizednyi eltérés tapasztalható csupán). Vallási összeférhetlenség nem tapasztalható, sosem voltak jellemzőek a hitéletből fakadó konfliktusok. Vallási értelemben rendkívül gyakran a vegyes házasságok. A vallási identitás nem rideg, kategorikus, elhatárolódó jellegű, az eltérő felekezetű házastársak szívesen és gyakran látogatják egymás vallási szertartását is. A közösség egészét tekintve összetartó, az együttműködés jellemzi őket, nem a megosztottság. Kaskantyú infrastruktúrája fejlettnek tekinthető: óvoda és alsó tagozatos általános iskola (20 fő a gyermeklétszám) működik, a kultúrelvet szintere a művelődési ház és a könyvtár. Helyben elérhető a háziorvosi és fogorvosi egészségügyi szolgáltatás, védőnői hálózat és gyermekjóléti szolgálat, valamint a település határában található „Harmónia” Integrált Szociális Intézmény.

A címer

A helytörténet alakulását és egyes korszakait, a település eszenciális karakterjegyeit tökéletesen tükrözi a Kaskantyú hivatalos címere. Vért alakú, felül vízszintesen zárt, két oldalán homorúan ívelt, majd ennek alsó pontjától lefelé enyhén domborúan ívelt, az alsó középpontban csúcskősen végződő címerpajzs. A címerpajzs három részre osztott: az alsó $\frac{1}{3}$ része vízszintes síkban elhelyezkedő zöld mező, felette egyenlő arányban megosztva a függőleges sík mentén heraldikai jobbtól kék, vele szemben ezüst mező. A heraldikai: jobban lévő kék mezőben alul egy zöld pázsitból kiemelkedő arany homokbucka, melyből egy barna karós, zöld levéles, kékeslilás szőlőfűtős szőlőtőke nő ki, felette egy zöld borókaág. A címer heraldikai jobb oldala történelmi-történelmi emlékeket, értékeket idéz az egykori névadó „Kaskantyú vitéz” személyében, a vallási jelképek a település két legfontosabb felekezetét jelölik. A heraldikai bal oldala az alsó mező a természeti és mezőgazdasági értékeket vonultatja fel: szőlő, boróka, homokbucka.

Természeti környezet, mezőgazdaság

A település életében mindig kiemelt szerepet játszott a mezőgazdaság, a legősibb kaskantyúi családok kizárólag az agráriumból és a hozzájuk kapcsolódó egyéb vállalkozásokból éltek. Kaskantyú a rendkívül kedvező természeti adottságú 'Aranyháromszögben' fekszik: a Soltvadkert, Kecel és Kiskörös által határolt produktív területen. Ebben a térségben összességében 50-szer annyi szőlő terem, mint Egerben. Kaskantyú külterülete 700 hektárnyi szőlőültetvényt, 300 hektár gyümölcsös (barack, alma, szilva, meggy) és 150-200 hektárnyi spárgaföldet rejt. A szabadföldi parcellák mellett főként a zöldség-növények előállítására. Napjainkban a kisebb, közepes méretű családi gazdaságokban kizárólag alapanyag-termelés folyik. Az átlagos birtokméret szőlő esetén 5 és 50 hektár közötti, szántóföldi növénykultúra esetén 150 hektárig terjed. (9. 10. kép) A feldolgozóipar szinte teljesen leépült, a rendszerváltáskor eltűntek, bezártak a nagy mennyiségű igényű kombinátok (a legnagyobb veszteség a Kiskőrösi Konzervgyár). Sürgető jövőbeli feladat a feldolgozó kapacitások növelése, hogy a magasabb hozzáadott értéket képviselő késztermék értékesítésével realizálódó jelentősebb haszon helyben maradjon, itt hasznosuljon, és ne kelljen a felvásárlók kiszámíthatatlan árszabásának engedelmeskedve áron alul értékesíteni a megtermelt javakat. Mindez a gazdaságszámok számára hosszú távon stabilabb megélhetést és egzisztenciális biztonságot jelentene.

A falutól néhány kilométerre húzódik a Kiskunsági Nemzeti Park részét képező, ritkaságnak számító ősbőrök, amely látogatott kirándulóhely, valamint a vadászok kedvelt helye. A terület gazdag állatvilágára főként az apróvad jellemző, de vaddisznó állománya is jelentős.

Az erdő szélén található egy lovas farm, ahol lehetősége van a látogatóknak lovagolni, és láthat western felvételeket is. Emlékeztető turák tehetőek az alföldi buckák, erdők között.

Kulturális élet

Évtizedes hagyományra tekint vissza Kaskantyún, hogy az itt élők augusztus utolsó hétvégéjén a „Szüret-éle” és Falunapok rendezvény keretén belül megünnélik a szüreti és a betakarítási munkálatok kezdetét. A rendezvényen ifjúsági és felnőtt programok, hagyományörző céllal kiállítások, bemutatók, kézműves foglalkozások, lovaskocsis és lovas felvonulás színesíti a programot.

A résztvevők minden alkalommal a főző és a süteménysütő versenyen készített finomságok felsorakoztatásával képrajzolják el a jelenlévőket. A portamustrán minden helyi udvar versenybe száll a legrendezettőbb porta címért, és a pártatlan zsűri által legszébbnek választott telkek tulajdonosai emléklapokat kapnak. A nap záró akkordja a gyermek- felnőtt és nyugdíjas csoportok fellépésével zajló kulturális műsor, az ünnepélyes eredményhirdetés és az azt követő vacsora, amit a hajnalig tartó csillagfényvel kísért zenés mulatság követ. A felső tagozatos diákok a környező településeken (elsősorban Kiskörös és Páhi) fejezik be az általános iskolai tanulmányaikat. Ennek ellenére – vagy éppen ezért – még nagyobb összetartozás érezhető a községben. Az amatőr csoportok működésének több évtizedes hagyománya van a településen, ezek a következők: Komédiás Kompánia (amatőr színjátékosok) Hangszeres zenészek „Pohárka” táncszócsoprt. Az amatőr színjátszó csoport több mint 30 éve működik a községben, a tagjai között minden korosztály képviselteti magát. A csoport profija sajátos, egyedi szórakoztató műsor létrehozása, majd bemutatása. Ez a fajta produkció unikumnak tekinthető a régiókban. A falutételkedő az elmúlt években hárommestésre bővült, amelyet minden év február végén mutatnak be. A csoport igazi csapatként működik, hiszen belőlük kerülnek ki az alkotók, a szereplők, a jelmezeseik és díszleteseik is. Mindenki igyekszik kivenni a részét a feladatokból. A falutételkedőt oráni érdeklődés övezi. A környező településekről is érkeznek vendégek. A sikeres előadásoknak köszönhetően több felkérés is érkezett a csoporthoz a produkció más településeken történő bemutatására.

ÖRÖKSÉGÜNK

A TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJ ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TELEPÜLÉSKÉPI JELLEMZŐK

ÉPÍTETT KÖRNYEZET

A régi iskola épülete és a kereszt

Kaskantyú középpontjában, a Hunyadi út és a Rákóczi út kereszteződésében, az evangélikus templommal szemközt található a falu egyik legidősebb, századfordulón épült háza, a hajdani katolikus iskola, utcával párhuzamos tetőgerinc kialakítású, piroscserépes, mindkét végén kontyolt nyeregtetős épülete. A négy tanyasi iskolaépület közül az egyetlen, kiváló állapotban megmaradt épület. Az ingatlan a közelmúltban teljes körű felújításon esett át: külső-belső renoválás, a nyílászárók és a tetőszerkezet cseréje is megtörtént. Az önkormányzat teljes apparátusa a közeljövőben itt folytatja majd a munkát. Az udvart megnyitották a nyilvánosság számára, a kerítéseket lebontották, az épület körül rendezett, térkövezett terület parkolóként funkcionál majd. Az ingatlan Hunyadi utcai homlokzata előtt barna-arany színben pompázó, szintén felújított, öntöttvas talapzatú, öntöttvas szerkezetű keresztet találunk. Az öntött, dombornyomott betűk tanúsága szerint a feszületet 1891-ben özvegy Tóth Istvánné Péli Anna és fia, Tóth István állíttatta Isten dicsőségére az alábbi felirattal: „Jézus! Istennek Fia, Világ Megváltója! Könyörülj Rajtunk!”.

Evangélikus templom

A szakrális központ Kaskantyú főutcáján, a településközpontban, a Rákóczi utca és a Hunyadi utca kereszteződésében található. Alacsony építésű, a falu arculatába belesimuló, egyáltalán nem hivatkozó küllemű, fatörnyű fényes bádoggal és kis cseréppel fedett nyeregtetős épület. Álló, kétosztatú barna színű ablakokat keskeny vakolatkeretek övezik, közöttük visszafogottan elegáns lizénák találhatóak. A homlokzat színválasztásában a barna és sárga színek harmonikus egysége dominál.

Kaskantyún 1846-tól jelennek meg az első evangélikus telepések, első evangélikus kurátorok (gondnokok) Bobek János volt. A kiskőrösiek vásárolták a helyi közösség számára a templomtelket a rajta álló öreg házzal. Fezdetben az igazhirdetés idejére Kiskőrösről hozták át kocsival a lelkészt. A jelenlegi templom 1880–1885 között épült – a falu egyik legöregebb háza, amely az általános iskola-óttatás színtereként is funkcionált, majd pár évvel később, 1892-ben megérkezett az első levíta (tanító), Kolberhayer Vilmos is. 1997-ben a templom egy teljes külső-belső felújításon esett át. 2006-ban ünnepelte az evangélikus közösség az egykori iskola-templom 125. éves jubileumát.

Fogyókváltó Boldogasszony templom

A kaskantyúi Római Katolikus Lelkészegység 1944-ben alakult a község függetlenségét követően. Első kihelyezett plébánosuk Greksa József volt. Akkoriban még két iskola is működött a faluban, egy evangélikus és egy katolikus. Mindkét épület egyben templomként is funkcionált. A jelenlegi, 1965–1968 között szocreál stílusban – és jelentős szellemi, ideológiai ellenszélben – épült Fogyókváltó Boldogasszony katolikus templom a Vasút utcában található. Sematikus, inkább csarnokhoz hasonló téglatest tömegű épület, homlokzatán feketére festett fémből készült Szűzanya sziluettel. A homlokzat hosszanti, keskeny, lőrészzerű ablakai jelentősen megsűnik a bejuttató fény mennyiségét. Főtt fehér szíjú, kőporos vakolatú épület, az utcai homlokzat felső 2/3-át három, egymással párhuzamos, fa deszkadiszitív ékesíti. A templom tetején egyszerű, barnára festett fakereszt jelzi az Úr szentélyét. A templom hosszanti tengelye az utcára merőleges kialakítású, a kert végében áll, a kerítés és az épület között a plébánia gondosan parkosított, a lakosok rekreációját, szellemi, lelki feltöltődését szolgáló kiskertje található. Az árnyas fákkal, cserjékkel beültetett udvarban egy kőből kialakított lourdes-i szentélyt találunk, benne művesen festett Szűzanya-szoborral, illetve egy kőkeresztet, amelyet Kelemen Istvánné és Sonkoly Rozália emelt 1965-ben Isten dicsőségére. Az udvar a szocialista terrendezést, tájépítészeti híven reprezentálja. A kaputól a templomig széles, betonozott, látkkal övezett autót vezet, amit térdig érő, fehérre festett betonoszlopok szegélyeznek, közöttük lágyan ívelt fémlánc vezet a tekintetet. A templom belülről otthonos, a lambériaborítások, a kellemes futószőnyegek, a draperiák és a lágy sárga falszín, a díszes, manufaktúrális, vallási jeleneteket ábrázoló ablakokkal együtt marasztalja a látogatót. A csodálatos motívumvilágú, három részből készült főoltárrépről Prokop Péter munkája, Ernő atya autójával szállított Olaszországból a településre az elkészült alkotást. A Kaskantyúi Katolikus Egyházközség vezetését a szellemileg tökéletes frissességnek örvendő Ernő atya látja el immár hosszú évtizedek óta. A terület eredetileg is az egyház tulajdonát képezte, de a szakszervezeti adminisztrációt és párttitkári rodákat is átmenetileg odatelepítették. Hosszas egyezkedés után sikerült a falu „legfőbb” emberét, a párttitkárt meggyőzni, engedélyezte a templomépítést annak ellenére is, hogy az utca másik oldalán lakott. Több feltételt szabott, csak ezek teljesülése esetén indulhattak meg a munkálatok: az építménynek nem lehetett templom-jellege, nem emelhetek tornyot, nem alkalmazhattak az építészeti kialakítás során íves, boltíves formákat, kizárólag a szögletes, négyzetes geometria dominálhat. Továbbá kikötötte, hogy – katolikus templomtól rettentő szózatlan módon – a plébánia/paplak a templom tetőterében kell, hogy helyet kapjon, ezzel szimbolikusán azt üzenve, nem ismeri el az Úr szentségét és fejebimbóvalását, hanem a szakrális teret uraló emberi felsőbbrendűséget hirdette... Az építkezés alatt hirtelen fontossá vált a településkörnyéki köfalajelőhelyek feltárása. 18 próbarobbanást végeztek, abban reménykedve, hátha a rengéshullámok meggyengítik a szerkezetkész épület stabilitását. A pártvezetés terve szerencsére sikertelenné bizonyult.

Kaskantyúi köztér

A település középpontjában (majdnem a Vasút utca és a Hunyadi utca kereszteződésében) található az emberi érintkezésekhez, interakciókhoz színteret biztosító, hangulatos, gondosan ápolott települési közpark. Minden oldalról közéleti intézmények határolják, jelentős átmenő forgalmat bonyolít. Kiváló helyszín akár egy rövidebb, magányosabb, átszellemlütlebb pihenésre-kikapcsolódásra, akár egy kellemes baráti beszélgetésre. A parkosított, füvesített, disznóvériekkel teleültetett teret közepén széles szürke betonjárda szeli ketté, két oldalán több kültéri pad biztosít kényelmes ülőfelületet a megpihenni vágyóknak. A tér középpontjában két kulturális szimbolikájú köztéri dísz található. Egy 2000-es években állított fa kettőskereszt, illetve egy terméskő alapzatú, díszes, faragott, a hősi elhunytakra emlékeztető, 2013-ban felavatott kopjafa. Mindkettő a történelmi múlt és a vésés, nemzeti, családi gyökerek fontosságára, a településtörténet mélyebb megismerésére hívja fel a szemlélőök figyelmét.

A hidroglobusz és a vasútállomás

elhagyottan álló épülete (20. kép) Bár ezek ugyan nem bírnak kiemelkedő történelmi-építészeti jelentőséggel, mégis a falubelek számára eszmei értékük vitathatatlan. A telepuléstörténet említésre méltó, a faluszovetkez szervesen hozzátartó építményeinek minősül mind a vasútállomás, mint a hidroglobusz. 1964. február 1. nevezetes dátum Kaskantyún. Ekkor állították fel a törpevízműhöz szükséges hidroglobuszt. Az eseményen az iskolások is jelen voltak. „már sok kíváncsi ember gyűlt össze a fehér gomb körül, mikor 2 óra 10 perckor hat ember nekilált hajtani a csórlót. Így felváltva mindaddig hajtották, míg a helyére nem állt a nagy test. Minden mozdulatát lefényképezték a globusznak. Utána elszéledt a tömeg, az iskolások is visszavonultak tanulni, csak a falu víztornya maradt ott egyedül, mutatni önmagát és a fejlődést.” (korabeli visszaemlékezés) Az 1952-ben megépült keskeny nyomtávú szárnyvonal Kaskantyút is bekapcsolta a vasúti közlekedésbe. Emeletes, kockaház-típusú, a korstílust hűen reprezentáló állomás fogadta az utasokat. A szárnyvonal 2009-es bezárása óta a vasútforgalom megszűnt. Az épület hanyatló állapotában, leromlott állaga ellenére is megőrizte egykori diszkrét báját, jobb sorsra, hasznosításra érdemes mindkét építmény. A helyi közösség nem feledkezett meg létükről, a fórumoknak, gyűléseknek gyakran szolgáltat témát, miként lehetne értelmes, hasznos funkcióval felruházni Kaskantyú két emblematikus struktúráját.

TERMÉSZETI KÖRNYEZET

Kaskantyú csodálatos természeti környezetben, a Hornokhátság északi részén fekszik. A település északi, északkeleti határa kisebb, foltszerű kiterjedésű szikes vegetációt, vizes élőhelyeket rejt, melyek között ónási a kontraszt, bizonyos részterületek természetvédelmi jelentőségűek. A település közigazgatási határáról pár kilométerre, északra kezdődik a páratlanul gazdag vizes ökoszisztémájú Kolon-tó, amely már az északi közigazgatási terület részét képezi, déli irányba pedig a Vadlerti-tó található. Akasztó felé indulva szintén szikes pusztákra lelünk, melyeknek környezeti, biológiai hatása Kaskantyún is érzékelhető.

Ősborókás

A Kaskantyút nyugati irányból hosszan határoló kiemelt természeti értékű ősborókás 1992-ig katonai lötéreként funkcionált. Később, a Kiskunsági Nemzeti Park részeként zárt, különlegesen védett és csak engedéllyel látogatható természetvédelmi területté nyilvánították. Egybefüggő jellege miatt Európában is egyedülálló természeti kincsnek tekinthető. 6000 hektár kiterjedésű terület, melyből 1000 hektár közigazgatásilag a településhez tartozik. Ligetes-cserjés ültetett erdő, az őshonos borókán, dión és madárberkenyén kívül, a behurcolt agresszívan terjeszkedő fafajok dominálnak: akác és szürke nyár. Lövelériszoritották (amire az erdőtermelés is hozzájárult) a pusztai, vizes élőhelyeket kedvelő, területre jellemző kőrs- és tölgyfa-populációt. Az akác pillangós virágú, talajkímélő, mérsékelt vízigényű faj, másodlagos hasznosítása miatt kedvelt: mézadó, keményfája magas fűtőértékű tűzifa és gátépítésnél, szőlőtámaszok kialakításánál tökéletesen felhasználható. A szürke nyár: roppant vízigényes, környezeti szempontból problémás, mert jelentősen csökkenti a talajvíz szintjét, ám a raklap- és papírgyártás kedvelt alapanyagja. Az ősborókás természetvédelmi területté nyilvánítása előtt jelentős másodlagos bevételi forrást jelentett a helyben lakóknak. Kedvelt tevékenységeknek minősült a borókamagverés. Kosarakkal és magverő butokkal bejárták a teljes területet, a magot összegyűjtötték, kiszélelték, tisztították és egységcsomagba porciózva gyógynövényipari vállalkozásoknak értékesítették. A maggyűjtés napjainkban tiltott tevékenységnek minősül. A Kiskunsági Nemzeti Park rendszeresen és egyre gyakrabban szervez az érdeklődőknek vezetett gyalogtúrákat, kirándulásokat, ahol lehetőség nyílik az ősborókás bejárására.

A platánmatuzsálem

A helyiek emblemikus természeti értékként tartják számon a település főutcájának egyik kerítésébe ékelődött, kiterjedt lombkoronájú, vastkos törzsű, vélhetően több száz éves, a közút fölé magasodó platánfát. Kaskantyú címerében is helyet kapott a famatuzsálem, mindez szimbolikus jelentéssel bír, a település a természettel való békés együttélésre törekszik.

KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Böcsa és Kaskantyú határának találkozásánál, nagyjából 45 kilométerre délre Kunbábonytól, 1935-ben szőlő-álforgataskor előkerült egy sír, melybe a kunbábonyi nagyúrhoz közel hasonló rangú előkelőt temettek el. A munkások arany övvereteket, arany- és ezüstedényeket és arany ékszereket találtak, ám ezeknek csak egy részét sikerült összegyűjteni, és a Magyar Nemzeti Múzeumba vinni. A hitelesítő ásatás már nem hozott sok eredményt, annyi azonban bizonyos, hogy igen gazdag férfit, az avarok egyik legelőkelőbb vezetőjét temettek el itt. A ránk maradt leletek alapján László Gyula feltételezte, hogy „temetéskor aranyfusttel díszített ruháját adták rá és két övvel övezték... álcásatos arany övéről csüngött le aranytegeze, amelybe 25 háromlélő nyilat tettek. Ezek valamennyje harcra való, egyetlen vadásznyíl sincsen közöttük... Ezen az övön hordta ivókürtjét is. Másik övé, amelyet 8 korongos veret díszített, viselte kardját és ijtegezet”. A megmaradt tárgyak közé tartozik többek között egy aranyfülbevaló-pár, két aranygyűrű, egy aranykehely és egy arannyal díszített kürt is. Az avar nagyúrral a túlvilági életre eltemetett ékszerek és fegyverek rendkívül hasonlítanak a kunbábonyiéhoz, még ha kvitellük talán kevésbé műves is. Ezért feltehetően közel azonos rangban állt vele, azaz ugyan-csak az akkori avar uralkodócsalád tagja lehetett, akit egykori szállásterületén temettek el. (Fettich Nándor leletmentése)

Kaskantyú határában vélhetően több feltáratlan és eddig még nem kutatott római kori temetőhely található. A helyiek sok esetben bukkantak mezőgazdasági munkavégzés során emberi koponyákra. Az önkormányzat Soltvadkért felé tervezi egy burkolt összekötő út kialakítását. A szükséges engedélyek kiadásához régész szakemberek végigjárták a nyomvonalat, ahol tiz kiemelt területet határoltak le, melyet feltárássra alkalmasnak ítélték.

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ

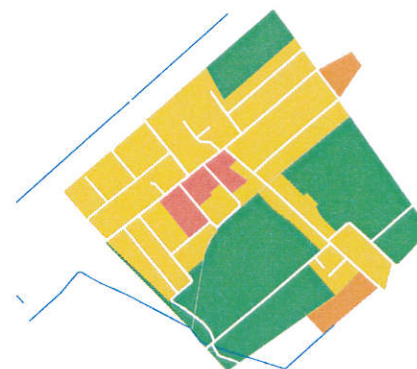
TERÜLETEK – ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, A TELEPÜLÉSKÉP, ARCULATI JELLEMZŐK ÉS TELEPÜLÉSKARAKTER BEMUTATÁSÁVAL

BEÉPÍTETT TERÜLET

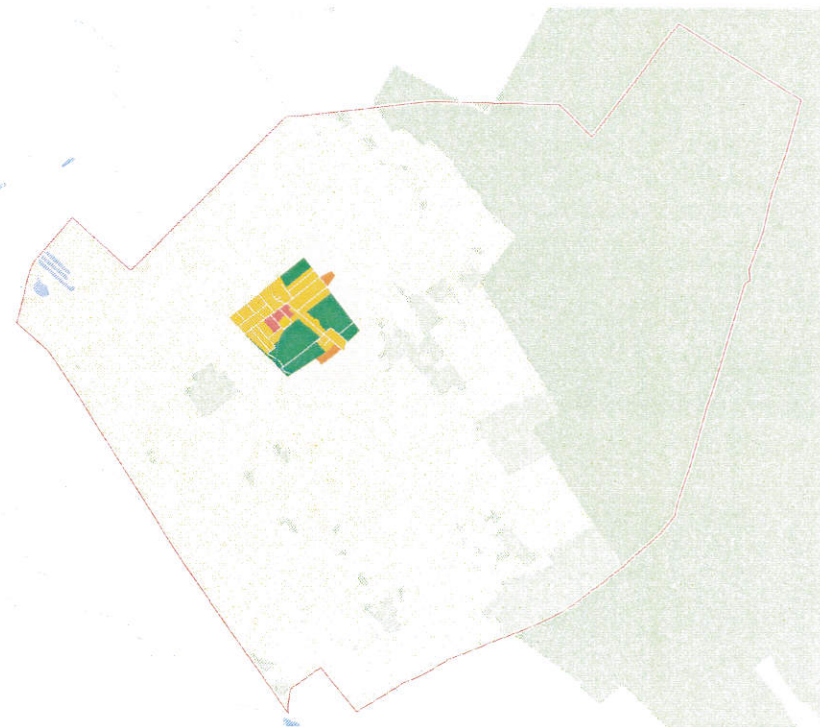
A bevezetőben felvázolt településtörténet ismeretében kijelenthetjük, hogy Kaskantyú ősi, sematikusabb életvitelt folytató, kizárólag mezőgazdasági tevékenységgel foglalkozó társadalma, kiemelkedőbb építészettörténeti és kulturális értékkel bíró épített örökséget nem hagyott az utókorra. Az egykor jelentősnek tekinthető tanyák, majorok (Kálvin-major, Dalnoki-major, Szubka-major), patinás főúri kúriák is (Tóth-kúria, Wattay-kastély) a szocializmus tudatos pusztításának áldozatul esve, örökre eltűntek. A faluközpont legidősebb házai a századfordulón épült katolikus iskola és az utca szemközti oldalán álló evangélikus templom. Kaskantyún nincs műemlék-jellegű vagy helyi védetség alatt álló épület. A település három, külterületen elhelyezkedő tanyasi iskolájából csupán egy maradt meg,

Kaskantyú 5828 hektár kiterjedésű területen fekszik, külterületén 27 közigazgatásilag a településhez tartozó tanya található. A település nem osztható fel különböző korszakokban keletkezett, építészeti-leg jól azonosítható, eltérő stílusjegyű, és markánsan elkülönülő faluszegmensekre. Az épületállomány 378 lakóegységből áll. A településszövetben elsősorban található az I. világháború környékén épült, egyablakos, hosszú cselédházakat, ám a település karakterisztikáját napjainkban meghatározó teljes ingatlanállomány a II. világháború után a Kádár-korszakban alakult ki, így struktúra, formavilág, elhelyezés szempontjából viszonylag homogénnek tekinthető. A korai '50-es, '60-as években és a '70-es évek elején, közepén épültek a hagyományos sátor- és manzárdtetős kockaházak, a ma már nyugdíjas korosztály számára. Sematikus egyen házak – elsősorban vályog- és téglalapú épületek – ezek, a polgárok számára a döntési szabadság kizárólag a homlokzati szín megválasztásában állt. A népnyelv szerint a kissé tehetősebbek kitűnni vágyása eredményezte a manzárdos tetőszerkezet kialakítását – az objektívebb magyarázat értelmében a kedvezőbb padlástér-hasznosítás. Zömében komfortos lakóépületek, vezetékes víz, elektromos áram és gázellátás szinte az egész településen megvalósult (1-2 lakóház kivételével), a csatornázásra előtakarékosági szerződések megkötésével készülnek a helyi lakosok, valamint várható az ivóvízminőség program keretében a vízhálózat felújítása, valamint új glóbusz kialakítása. A kockaházak lakói általában a termelőszövetkezetben mezőgazdasággal foglalkoztak, de a „kiskapitalizmus” jegyében a havi fizetésük mellett, pluszmunka fejében lehetőségük nyílt tisztességes mellékjövedelem felhalmozására. A szakszövetkezeti rendszerrel párhuzamosan engedték az agrármagánszférát is működni, a tagi területeken szőlőt termesztettek, mustot és bort készítettek, állatokat hizlalták, a háztájiban zöldséget termeltek. A szövetkezet garantált áron felvásárolt mindent, a kereslet korlátlanak bizonyult. Ezekből a felhalmozott extra jövedelmekből épültek szülő-családi segítséggel a késő Kádár-korban a '70-es, '80-as években a fiatalabb generációk számára az újabb, nyeregvetős, modernebb, tágasabb, magasabb típusú házak (Úttörő utca, Ifjúság utca, Deák Ferenc utca, illetve a Rákóczi utca faluból kivezető végső szakasza, valamint a Hunyadi utca Orgovány felé eső, végső szakasza). Ezek már egy kicsit nagyobb szabadságot engedtek a kreativitásnak, nagyobb életteret szolgáltatottak a tulajdonosoknak, a hagyományos kockaházaktól strukturálisan kissé eltértek. A településen az elmúlt 15 évben egy-két újabb ingatlan épült, a fiatalok inkább a régebbi házak megvásárlása és felújítása mellett döntöttek. Elsősorban (30-40%) nyílászáró cserék a jellemzők (műanyag nyílászárókra történő csere), kisebb százalékban (5-10%) külső szigetelés.

A település alaprajza a korszaknak megfelelő, geometrikus tervezettségű, egyforma utcák merőleges hálózatából áll. A korabeli házhelyek nem nadrágszűj-parcellák voltak, az utcák és kertek kimerésekor fontosnak tartották, hogy elégséges, élhető teret kapjanak az emberek. A faluszerkezet szellős, nem zavaróan túlsűrű, házakkal sűrűn feltöltött. A középületek többsége lapostetős, téglatest tömegű, a 20. század második felének építészeti jellegzetességeit viselik magukon, kevésbé funkcionálisak, energiahatékonyságuk is rendkívül alacsony hatásfokú. Télen hidegek, nyáron túlzottan átmelegszenek. Az óvoda épületét éppen most szigetelik, az optimálisabb hőháztartás kialakításának reményében. A belterületi településszerkezeti terv értelmében a beépítésre szánt terület nagy része falusias lakóterület, minimális kiterjedésű kereskedelmi, szolgáltató és ipari-gazdasági területtel kiegészülve, valamint csekély, a településközpontban található vegyes területtel. A falu a funkciók és szolgáltatások megosztása, elérése szempontjából centrálisnak tekinthető, a közigazgatás és kereskedelem legfőbb szereplői is a faluközpontba tömörülnek. A közintézmények döntő többsége a Hunyadi utca közepes szakaszán, a Petőfi és a Vasút utcában találhatóak.

- Településközpont terület
- Falusias területek
- Ipari területek
- Erdőterület

AJÁNLÁSOK

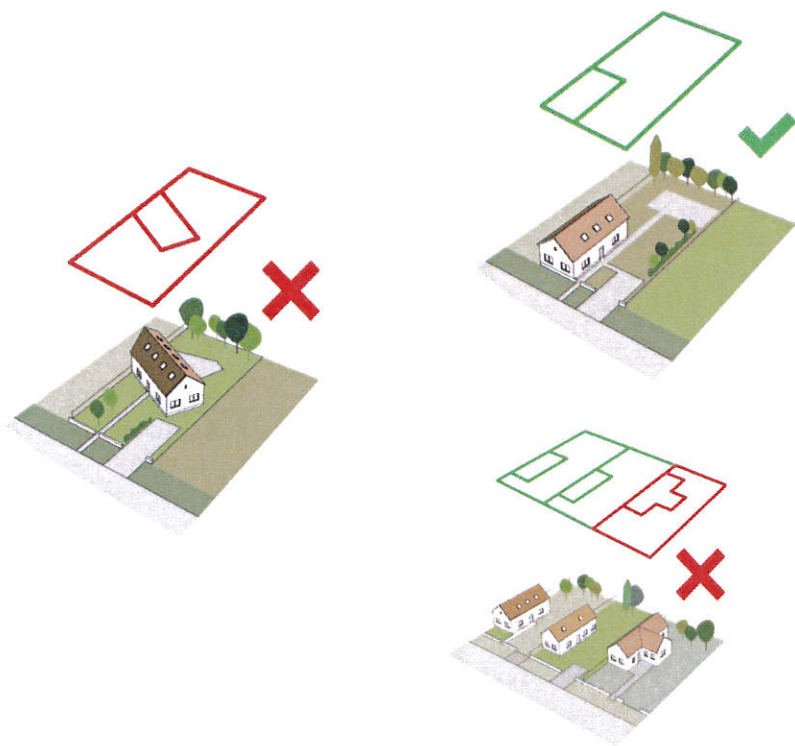
A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK: ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni az építési lehetőségeket, inkább annak bemutatására törekszünk, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, és miként formáljuk épületeinket a települési szövettel együtt élő, harmonizáló, mégis egyedi stílusú ingatlanná.

TELEPÍTÉS

Kaskantyú egészén változó a családi házak telepítése. A lakóépületek többsége bal vagy jobb oldalhatáron áll, telken belüli elhelyezkedésük merőleges rendszerű, a főépület mögött rendszerint kisebb alapterületű, hosszanti elhelyezkedésű kiszolgáló/gazdasági épülettel. Az ingatlanok kertben belüli pozíciója utcánként változik, találunk szabadon álló (pl.: Kossuth Lajos utca, Ady Endre utca, Bercsényi utca ingatlanjai), de frontra épített (pl.: Hunyadi utca és Május 1. utca ingatlanjai) szintén merőleges rendszerű családi házakat is.

A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul nagymértékben hátra terezett családi ház építése nem javasolt. A családi házak mögött dúsabb, sűrűbb növényzettel kialakítható a védett kert, a vidéki, nyugodt életforma legteljesebb kihasználásának és a család természettel való együttélésének harmonikus színtere.

MAGASSÁG

A családi házak magassága közel azonos Kaskantyú egész belterületén. Az '50-es, '60-es években épült földszintes, sátor-tetős, manzárdos házak valamivel alacsonyabbak, a későbbi időszak ('70-es, '80-as évek) termékeként létrejött formaépületek némileg magasabbak. A különbség nem látványos, kellemetlen és esztétikailag zavaró, harmonikus egységet képeznek az eltérő ingatlanok, illeszkednek a településképhez. A faluszövetben elszórtan, ritkábban találunk egy-egy magasabb kvitelt, tömegesebben, nagyobb számban inkább a Hunyadi utca Orgovány felé eső szakaszán, illetve az Úttörő utcában és környékén (Ifjúság és Deák Ferenc utca).

TETŐHAJLÁSSZÖG

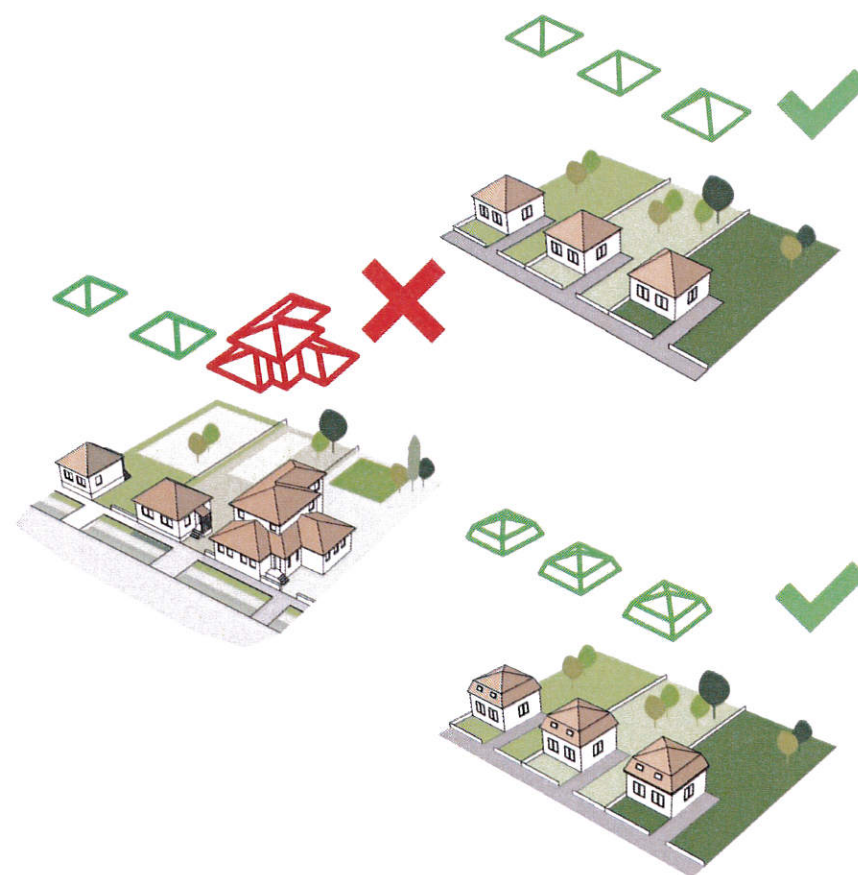
Kaskantyú településen a lakóépületek tetőhajlásszöge közel azonos, 35-45° körül. A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben tapasztalható. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Kaskantyú építészeti arculatába, az univerzális utcaképhez.

TETŐFORMA

A településen lévő családi házak tetőformája egyszerű: a sátor tetős, manzárdtetős és nyeregtetős konstrukciók változatainak egymást. A sátor tetős házak esetében alkalmanként a tordelt tető is előfordul.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős/sátor tetős/tördelt tetős házakból álló utcakép, így oda illeszkedő, a szomszédos ingatlanokhoz hasonlóan nyeregtetős/sátor tetős/tördelt tetős típusú épület.

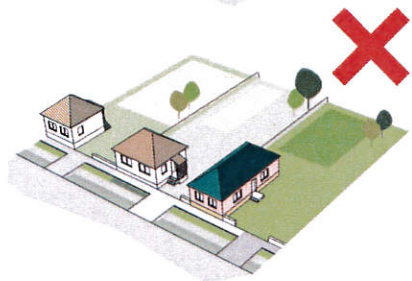
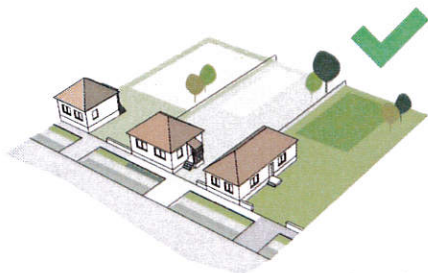
Amennyiben az új lakók felújításra szánt ingatlan vásárolnak, érdemes a már meglévő formavilág és struktúra megtartásával renoválni az épületet. Kaskantyú belterületén, több helyen lehetünk szemtanúi, amint a fiatalok által megvásárolt régebbi ingatlan hagyománytisztelő, az épített környezet irányadó karakterisztikáját megtartó módon restauráltak. A formavilág, egyességét nem bontották meg, csupán korszerűbb anyaghasználatot látnak pl., a régi manzárdtető a korábbi töredezett cserépfedés helyett színbén is a szomszédos tetőkhöz igazodó színdelyborítást kapott.

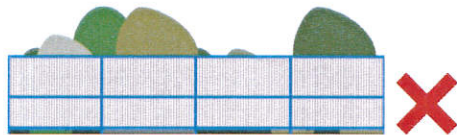
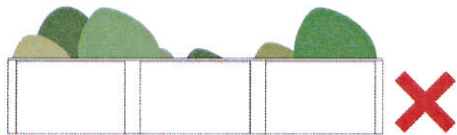
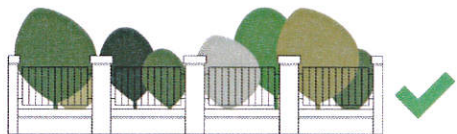
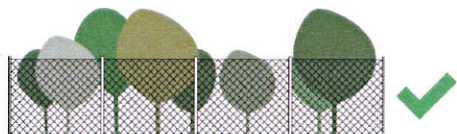
ANYAGHASZNÁLAT

Kaskantyú építési környezetének színvágja változatos, de a visszafogott, halványabb, pasztellesebb színek dominálnak a homlokzatokon és a kerítésekben. A hasonló anyag- és színhasználat segít megteremteni és megőrizni a faluképzésztétikai harmóniáját.

A településen a meglévő épületek színvágához illeszkedő új épületek építése ajánlott. Nem elfogadható a felhívó, kiívó, túlzottan harsány színű fémmegfedés, burkolat és homlokzati színezőanyagok használata.

KERÍTÉS

Kaskantyú településen az áttört, vagy oszlopos kerítések, valamint a természetes növényzet mint telekhatár, telegválasztó a megengedett és preferált. A tömör és nem átlátható, a keret túlzottan előrejtő, az ingatlan fölé magasodó homogén, egybefüggő lemez- és betonkerítések kerülendők.

TERASZ

A szocialista építészet nem preferálta a népi építészet funkcionális, jól bevált megoldásait (parasztházak hosszufolyású tornácai), mégis kevésbé stílusos formában ugyan, de az épületek oldalfalának síkján kívüre helyezve, nyitott vagy félig nyitott teraszok formájában megtartotta, átörököltette azokat. A kockaházak esetében a kicsi, pár négyzetméter alapterületű terasz rendszerint a bejárati ajtó körül, a ház oldalának közepén, elején helyezkedik el, vagy a ház mögött, vagy a sarokra építve két oldallal is közbeár, összeköt. A kaskantyú családi házak többségéről találkozhatunk az oldalsó, hátsó terasszal, amely egy üveg, átlátszó/áttetsző hullámpala, erősebb szerkezet esetén cserepezett előtetőből áll, illetve néhány, a tetőt tartó, rendszerint fém- vagy faoszlopból. Esetenként az oszlopok közé nyílászárókat is építettek, így lett az egykor nyitott teraszról zárt előtér, alapterületet növelő helyiség. Az újabb típusú házaknál gyakran a külső, nyitott, faoszlopokkal alátámasztott, faszerkezetes terasz a ház teljes hossza mentén fut végig. Arra is találunk példát, hogy a fal síkján belül árkádosan, foglászzerűen alakítják ki a ház teljes hosszán végigfutó nyitott teraszt, betonoszlopokkal merevítve a házszerkezetet.

AJTÓ, ABLAK

A régebbi házak esetén, az utcáfronti homlokzat közepén rendszerint egy darab, álló egy- vagy kétosztatú ablakot találunk, esetenként két darab, álló, egymás mellett elhelyezett egyosztatú ablakot. A kockaházak nyílászáró kialakítására jellemző, kétszárnyú, jellegzetesen két-, kétszer két- vagy háromosztatú, téglalap alakú ablakok, utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással. A szocialista építészet házain fából készült, osztott ablakórákat, ajtókat használtak. Leginkább a hagyományos barna és fehér, valamint a világossárga, világoszöld, pasztellszínű használatra terjedt el, ami harmonizált a homlokzat színeivel. Az utcáfronti ablakok szinte mindegyikén van redőny fa leggyakoribb a fehér és barna szín használata, általában színe harmonizál a nyílászáró színével-színárnyalatával), a redőnyszerkezet rendszerint a falba rejtett, láthatatlan marad. Kaskantyún az újabb építésű ingatlanok esetén gyakran a redőny helyett fából készült, masszív oldalra nyitható spalettákkal találkozhatunk.

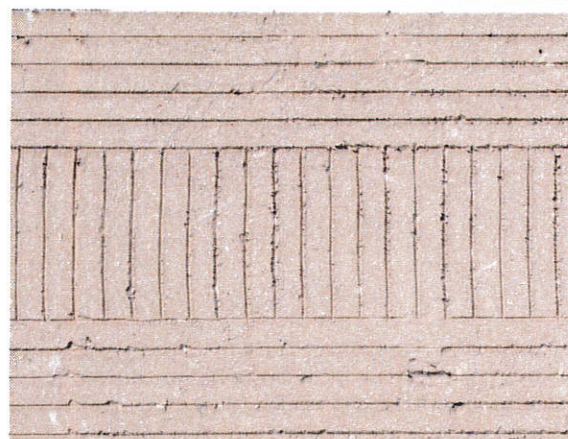
Új ingatlan építésénél, a környékekkel ismerkedve, a település karakterisztikájából inspirálódva könnyedén tudunk, a meglévő falusi szövetbe harmonikusan illeszkedő házat tervezni, terveztetni. Az épületek utcai homlokzatán tanácsos a nyílászáróval harmonizáló színű spalettát vagy zsalugátert kialakítani vagy redőnys árnyékolást, utóbbi esetben mindenképp a rejtett redőnyök kialakítása az ajánlott. A nyílászárók javasolt színe világos és közepibarna, esetleg fehér, világossárga, halványzöld, de a hagyományos lakkal tartósított natúr fa szín megtartása is javasolt. A felújított és újonnan épített házak esetében már egyedi, méretre gyártott, illetve változatos formájú nyílászárókat is találhatunk. A tornegből való kitérni végűs, az átlagostól-szekundárostól való elkülönülés az emberiség alapigénye, a polgárok identitásukat ily módon is próbálják kifejezésre juttatni, megjeleníteni. Mindez addig egészséges, ameddig nem hat rombolóan a település összképére.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

A homlokzat a házban lakók gondolatvilágáról, életfilozófiájáról, világszemléletéről árulkodó nyilvános felület, mások otthonával kapcsolatos első benyomásainkat, impresszióinkat is ez alapján szereztük Kaskantyú utcáit járva felfigyelhetünk a kockaházak homlokzati díszítésének fantáziadús sokféleségére, a kreatív, ötletes, egyedi konstrukciók kavalkádjára.

Az ingatlanokat rendszerint kőporos külső vakolatokkal tartósították, erre vitték fel a színezőanyagot. Gyakori, hogy a ház oldalfelületeit jellemzően 2-3 hosszanti sávra osztották, az egyes sávok színe és mintázata, egymással harmonizál ugyan, de mégsem ugyanolyan. Nem számít ritkaságnak az ablakok fölötti vagy körül teljesen vagy részlegesen végigfutó különböző szélességű vakolatdísz alkalmazása sem, illetve a vakolatba márt, mélyesztett és különböző színűre festett díszítőcsávok alkalmazása sem. A homlokzat felületén – leginkább a nyílászáró és az ereszedeszkázat közötti területen – különféle nonfiguratív mintarajzok használatára is felfigyelhetünk. A színválasztással a sárga, tótt fehér, bordó, barnás színek és árnyalatok domináltak. Találni mintázat nélküli homogén felületű és egyszínű ingatlanokat is. A különböző stílusú épületek a település szövetben véletlenszerűen helyezkednek el, mégis harmonikus összképet eredményeznek.

Új építés esetén mindig ügyeljünk a homlokzat és a nyílászárók megfelelő felületi arányainak betartására, harmonikus elhelyezésének fontosságára, lehetőség szerint a természetesen anyaghasználatot preferáljuk. Kő, fa, téglák építőelemek formájában. A családok szinte mindenképp rendelkezik erdőterülettel, így az alapanyag beszerzése is biztosított.

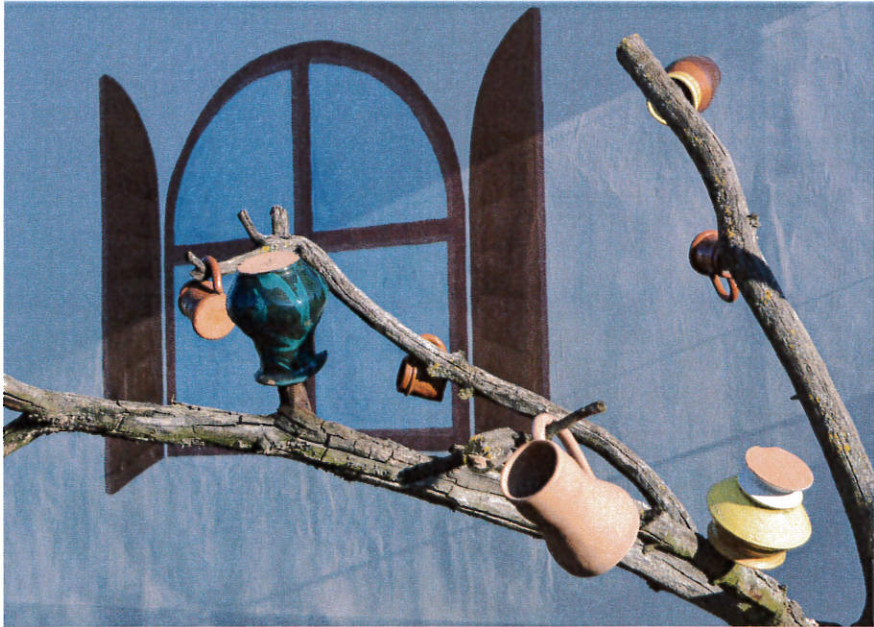
RÉSZLETEK

Az ingatlanokat magas minőségű, tudatos művészi igénnyel tervezett és aprólékos, gondos munkával kivitelezett részletek teszik egyedivé, különlegessé, személyessé, a vendég számára felejthetlenné.

Ha nyitott szemmel járunk, találhatunk apró esszenciális díszítőelemeket. Egy pirosra festett, az utcakertben rögzített Csepel bicikli, mely kissé rozsdás állapotban is patinás, kellemes hangulatot kelthő köztén szoborként funkcionál, és megtöri az utca sematizmusát. A Bercsényi utca végén a szelíd hagyományörzés jegyében az udvarban elhelyezett dísz gémeskút kiválóan adja vissza az alföldi puszták egykori nélkülözhetetlen vízvételi forrását. Nagyon kreatív, egyedülálló ötlet a Bercsényi utcában az egyik kerítésoszlop színes, vidám mintázatos plasztikákkal való díszítése, tetőrészeinek virágtartóvá alakítása. Az önkormányzat udvarában található kimustrált, rozsdás, korabeli tűzoltószerkezet is nosztalgára csábít.

Az utcaképhez a hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégek is hozzátartoznak. Minden terméknek és szolgáltatásnak szüksége van a figyelemfelkeltésre. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is elhelyezhetünk. A településen működő üzletekre és vállalkozásokra nem jellemző a nagyobb méretű hirdetőtáblák használata, leginkább fa cégek jellemzőek, amelyeknek igényes kivitele figyelemreméltó.

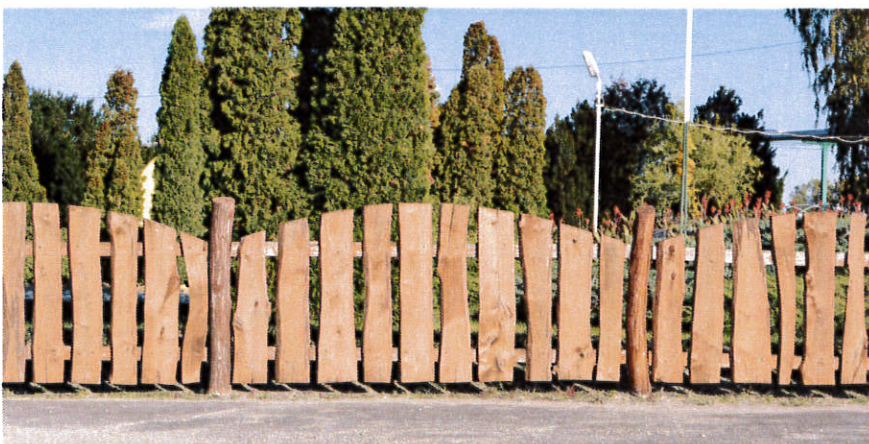
KERÍTÉS

A kerítés kettős funkcióval bír: egyszerre összeköt és szétválaszt, egyesíti, integrálja és elkülöníti, szeparálja a közéletet és a privát szférát. A kerítések kialakítása, anyag- és színhasználata, formailagja árulkodó, jelzésértékű, könnyen dekódolható általa, milyen az ingatlanban lakók magánéletének a közélettel, nyilvános színtérrel való viszonya, kapcsolata, mindezek mellett a család kollektív személyiségére is utal.

Kaskantyún elterjedő a dróttónátú, utcáfrontra néző kerítések száma. Néhol egybefüggő, mindent eltakaro, különböző színű fémtáblákból álló kerítéssel találkozhatunk. Kevésbé esztétikus, érdeemes mellőznünk ezeket. A kaskantyúi falukép legmeghatározóbb, domináns kerítéstípusa beton alapra épült a szocialista építéset kedvelt alapanyagából: lap- és csővasból. Ebben az időszakban a rendelkezésre álló, jutányos áron beszerezhető ipari hulladék fémforgácsokból készítették a határelemeket. A fémszalag szabályos, szögletes, geometrikus formát is megjeleníthetnek, de lehetnek hajlítotak, ívesek, nonfiguratív mintázatúak. A színhasználat széles spektrumon mozog, az elegáns, visszafogott színektől a harsány, rikítóbbig minden megtalálható. Esetenként a kerítés és kapu fémrácsa, fémháloja mögé teli fémlapokat is hegesztettek, azt is a kerítéssel egyező színűre festették.

A felújított és új építésű házaknál változatos anyaghasználattal találkozunk: a szárazon rakott falazóelem tartóoszloptól kezdve a téglalag, a legtöbb esetben különböző formájú és mintázatú fa köztés elemekkel vegyítve. A tehetősebb családoknál a természetes oszlopok között megjelennek a sötét színűre festett kovácsoltvas elemek. Az új kerítések kialakítása során mindig ügyeljünk arra, hogy anyag- és színhasználat, valamint stílusválasztás terén harmonizáljon az ingatlanunkkal.

UTCA

Belterületére a változatos utcakeresztszetszet jellemző. Vannak közterületek, amelyek relatíve tágasabb, átláthatóbb, nyíltabb, szellősebb kialakításúak, de számos beszűkített, keskeny utcával is találkozhatunk.

A járda és a közút közötti szélesebb-keskenyebb utcakeretek teremtenek kapcsolatot a magántelkek és a közterületek között. Többféle utcakeretet figyelhetünk meg a faluban. Leggyakrabban gondosan épült, parkosított, füvesített zöldterületek ekelőnek a ház és az utca közé. Találunk olyan utcakeretet is, ahol a járda és az út közötti szabadon maradt részt teljes egészében dísznövényekkel, apró kiegészítő körkörösökkel, évelőkkel ültetik be, fűkkel és cserjékkel ugyanakkor ritkábban találkozunk. Egy másik megoldási típus szerint leginkább díszfákat ültetnek (fömbhullatót, néhol fenyőt, tuját), gyümölcsfával ritkábban találkozunk. Egykor az ingatlanok előtti közterületeken a meggyfák uralták és alakították a faluképet, a lakossági gyümölcsfaosztás eredményeként. Kaskantyún nem ritka az az elrendezés sem, amikor a ház előtt csupán néhány fa áll, vagy pár dísznövény-csoport, körülötte viszont meghagyják fedetlenül a nyílt, gyomtalanított, simára döngölt homokfelületet. Ez utóbbi kerüendő, érdemes a homokos talajt növényzettel találni, megkötni, széles időben ugyanis kellemetlen és egészségtelen a szálló por jelenléte a faluban. A településvezetés és új utcai kialakítását már nem tervezi, inkább a meglévők arculatánál, karakterének egységesítése a jelen kor lokális kihívása. Az utca szélessége és a házak pozíciója meghatározott, kizárólag az utcakeretek egységesítésével, a harmonikus, parkosított, folytonos köztéri jelleg irányába történő elmozdulással lehet változást elérni, így a természeti és épített környezet még teljesebb szervesülését katalizálni.

Az utak, járdák megfelelő vízvezetése alapvetően hozzájárul a harmonikus településkép létrehozásához, a csapadék hasznosítása, megtartása jelentősen segíti az általunk konstruált természetközeli környezetborítás kialakítását és fenntartását. Kaskantyún a fali egyes részen (leginkább a faluközpontban) találunk csak betonozott vagy kímélyített, füves vízvezető árokrendszert. Az árok kialakítása olykor aszimmetrikus, az utca egyik oldalára korlátozódik. A település bizonyos részen a keskeny utcák nem teszik lehetővé a ház előtti szikkasztók, folytatódagos, szifárd burkolatú vízvezető árok kialakítását.

KERTEK

A kert a nappali után a családtagok privát létének, szabadságuk határtalan megélésének második legfontosabb szintjére, tudatos tervezettség igényel. A növényzetborítás kialakítása, a kerti építmények elrendezése és anyaghasználatának megtervezése, a struktúra és a funkciók megálmocása ideális esetben a család közös döntésén alapul. Az optimális kert kellően zárt, intim ahhoz, hogy az utca forgalmát kirekesztve, a meghitt, nyugodt pihenést, a zavartalan feltöltődést és egymással töltött minőségi időt szolgálja. A kialakítás és növénytelepítés tervezéséhez ne féljünk szakember segítséget igénybe venni.

Kaskantyún a kertek többsége gondosan parkosított, ápolt gyepek és dísznövények, örökzöld tuják, cserjék díszítik a kertészen belüli privát világot. Néhol kisebb esztétikus körkások, sziklakertek, alacsonyabb kerti támfalak strukturálják az udvart. A faállomány rendszerint díszfákra korlátozódik, gyümölcsfák már csak néhány helyen látunk. Régen az udvarok zsúfolásig megteltek alma-, szilva-, barack-, cseresznye- és meggyfákkal, ma már csak mutatásban látunk néhol egy-egy darabot. Az egykori konyhakerti önellátás is visszaszorulóban van, csupán pár kiskertben tetten érhetőek a zöldségpalánták, inkább az idősebb generáció ragaszkodik még a saját termesztésű zöldség növényekhez. Az újabb építésű ingatlanok udvarát leginkább egybefüggő pázsit borítja, melynek viszonylag könnyű, évésbé időigényes a folyamatos karbantartás.

Az új kertek kialakításánál a régiek átépítésénél a természetközelség és a teljesebb elhelyezés elérése az II. anyagú, ez szolgáljon a tervezés, átalakítás során vezérvonalként. Ha tehetjük, minimálizáljuk az épített környezetet és növeljük a zöld felületek kiterjedését, növeljük az előkerteket, az udvari építmények kialakításakor természetes anyagú, könnyűszerkezetes a környezetet, minél kisebb mértékben terhelő konstrukciókat választunk.

KÖZTEREK, KÖZPARKOK, KÖZKERTEK

Kaskantyú főutcájának, a Hunyadi utcának és a Vasút utcának a metszéspontjában található a művelődési ház és egészségügyi központ által közrezárt területen a falu egyetlen közparkja, köztere. A művelődési ház egyben könyvtár is, a település kulturális és szellemi életének mozgalmas epicentruma, a sokszínű falusi élet legfőbb színtere. A tér közvetlen szomszédságában található a katolikus templom, pár lépés távolságra pedig az evangélikus templom és a kiskereskedelem és vendéglátás helyi egységei. A falubékek közötti találkozások nagyobb eséllyel valósulnak meg egy ilyen forgalmas, multifunkcionális csomópontban. A gondosan ápolt, parkosított, füves és virágos téren kialakított padok kiváló helyszínei a barát- beszélgetéseknek. A faluvezetés a kiskorúak szülői visszajelzése alapján egy közterületi, bárki által szabadon használható játszótér kialakítását tervezi a közeljövőben. Egyelőre kizárólag az óvodaudvarban található hasonló alkalmasosság, amely a túlháználattól jelentősen leamortizálódott.

JÓ PÉLDÁK – ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

A kaskantyúi „Harmónia” Integrált Szociális Intézmény is szépen belesimul a falu arculatába, a korábbi utcakép karakterisztikájába. Az alacsony, szomszédos ingatlanokhoz illeszkedő épületmagasság, a kellemesen világos homlokzati színezés, a nagyobb felületű nyílászárók és a markáns, pillérekre álló beton előtető építészetileg emblematikussá teszi, funkcióját kiemeli, mégis jól idomul a faluszél miliőjéhez. Akadálymentesített főbejárata példaértékű. Parkosított környezete, az üde pázsit, a természetes fa alapanyagú kültéri padok és az utcakerti virággyások otthonossá, családissá, természetazonossá varázsolják az épület által képviselt és megjelenített atmoszférát.

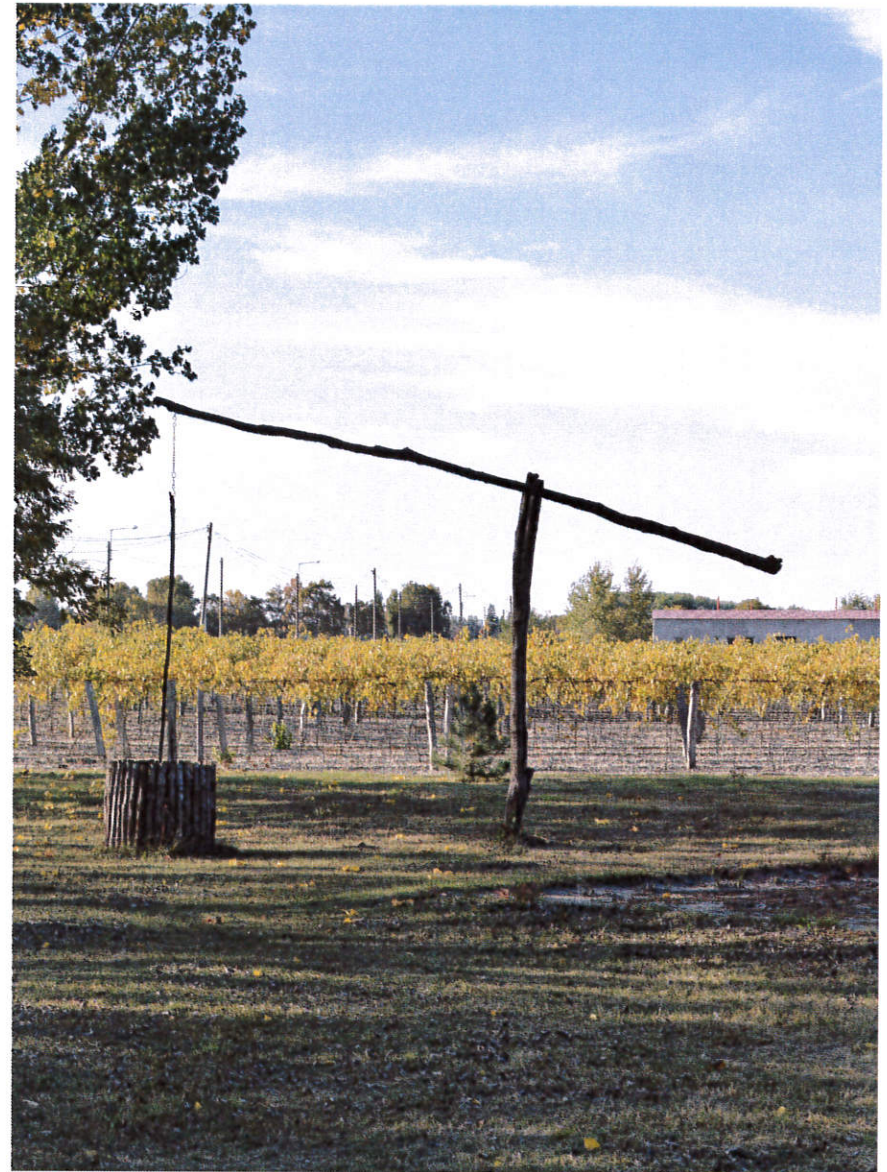
JÓ PÉLDÁK – SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

A Bercsenyi utca végén található magánkézből álló napelempark/farm kiváló példa a modernitásba ágyazott, természetközeli életmód megvalósítására, a tudatos tervezésre, a fenntartható fejlődés eszméinek gyakorlati alkalmazására, a településszintű szemléletformálásra. Azokon a területeken, ahol kiemelkedően magas a napsütéses órák száma, kifejezetten előnyös a hasonló napelemparkok telepítése. A nappal egyetlen óra alatt annyi energia származik, amennyi a világ éves energiaszükségletét fedezni tudja. Hosszú távon érdemes az önkormányzatok energiaautonómiájának kialakításában gondolkodni és településszintű, diverz, megújuló alapú energiaszolgáltató rendszereket tervezni, létrehozni. A tervezésnél minden esetben a helyi adottságokat és erőforrásokat kell figyelembe venni. Az energiafüggetlenség elérése a település jövőjének egyik biztos pillérjét adja.

Napjainkban, az ingatlanok tervezése során az aktív és passzív napenergia-hasznosítás egyaránt fontos. A környezetbarát, klímabarát, tájékelő építészeti a jövő, új ház tervezése esetén ne feledkezzünk meg a rendelkezésre álló megújuló energiaforrások felhasználásáról. Optimális elhelyezkedésű kertes ház esetén a napkollektor, napelem, esetleg egy kisebb szélkerék is ideális választás lehet. Új ingatlan építése esetén már az átgondolt, tudatos tájálással is rengeteget tehetünk a passzív energiahasznosításért.

Kaskantyú egyik kreatív ékessége az önkormányzati telken épült és folyamatosan bővülő, anyaghasználat és küllem szempontjából is formabontó színpad, valamint a hozzá tartozó fedett nézőtér. A közösségi tér napjainkban egy sütőkemencével is bővült. A közösségi udvar elvált módon tükrözi az önkormányzat természetközeli gondolkodásmodját: a színpad alapját újrahasznosított egykori, vasos akácgerendák adják, a fedett nézőtér domboru tetőszerkezete és tartóoszlopai is fából készültek. Az épített környezet minőségi kialakítása a tudatos szemléletformálás egyik meghatározó eszköze. A színpad kihasználtsága, igénybevétele folyamatos, a települési tornarendezvények és a helyi civil szervezetek megnyilvánulásának legfőbb színtere, adventi esték, falu karácsonya, évszázadi, évzáró események egyaránt itt zajlanak.

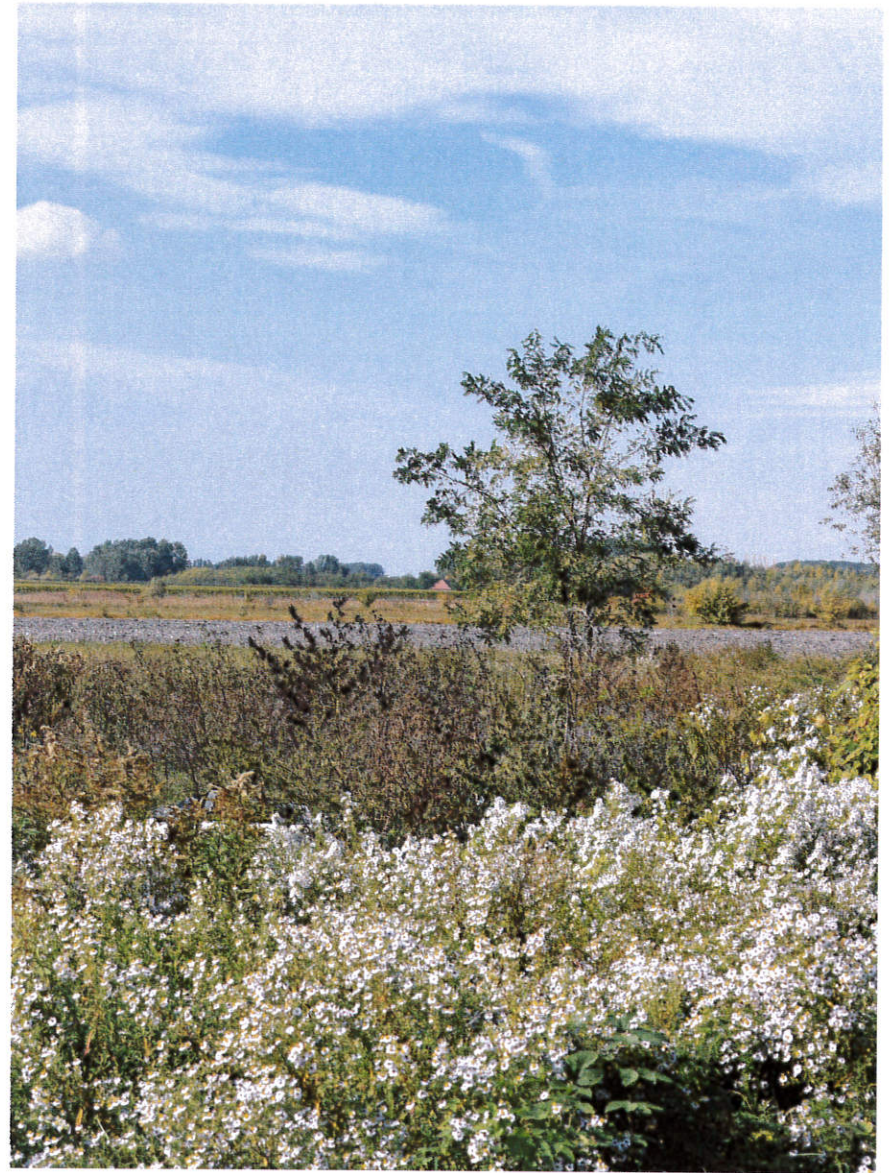
AIÁNLÁSOK – BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

A külterületi szőlőültvények védelme lényeges, kiemelkedő tájértékű, tájképi jelentőségük miatt a település tágabbán értelmezett karakterisztikájának emblematikus értékei. A mozaikos szőlőültvények folyamatos karbantartást igényelnek, tafajműveléssel szükséges megakadályozni az erdő terjedését, a becsenjedést és a szőlőlugasok tisztán tartását.

A Kiskunsági Nemzeti Park szigori természetvédelmi előírásnak betartásával megőrizhetjük az ősborkást a maga bolygatótól mentes felességében, természetességében az utókor számára. Minimalizálni kell az emberek általi, mesterséges, külső behatás volumenét. Ennek nemcsak kulturális jelentősége van, hanem az ökológiai egyensúly, a biológiai sokféleség és a páratlan természeti kincsek fenntartása, megtartása a tet. Szintén kiemelt jelentőséggel bír a szikes foltok, puszták és a település határában található vizes élőhelyek természetközeli állapotának és fajgazdságának védelme és hosszú távú megtartása, tiltani szükséges mindenfajta tevékenységet, ami a természettel kialakított harmóniát és a biodiverzitást veszélyeztetné.

Tehát a tájképvédelmi jelentőségű településrészekén fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani. Általánosn javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvása mellett. Az értékes tájkarakter megőrzését szolgálja a területhasználat és a telekszerkezet hosszú távú megőrzése. A mezőgazdasági és ipari épületek tetőgerince a telepítés irányával párhuzamos, nyeregretejtetének hajlásszöge pedig 35-44 fok körül legyen. A mezőgazdasági vagy ipari épületek esetén, azoknak a tájba való illesztése során az épületek takarására érdemes honos fa- és cserjefajtaikat telepíteni a rálátás irányában nyitott telekhatár mentén.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném megköszönni Újházi Zsolt József polgármester úrnak a települési arculati kézikönyv létrejöttében nyújtott hathatós segítségét: a község értékeinek bemutatását célzó lelkes idegvezetést, a részletes táj, települési –és kultúrtörténeti vonatkozások megismertetését és az elemzés megírását segítő hasznos szakmai háttéranyagok rendelkezésre bocsátását.

IMPRESSZUM

KASKANTYÚ KOZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

<http://www.kaskanty.hu/>

kaskantyuph@t-online.hu

6211 Kaskantyú, Hunyadi János utca 16.

Telefon: 06-78/546-200

Polgármester: Újházi Zsolt József

Megbízott önkormányzati főépítész: Tárkány-Kovácsné Albu Ágnes

BÁCS-KISKUN MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI NONPROFIT KFT.

<http://www.bacsiskun2020.hu/>

info@bacsiskun2020.hu

6000 Kecskemét, Deák Ferenc tér 3.

ügyvezető igazgató: Kicsiny László

szakértők: Mess Gabriella, Józsa Tamás

ARCHIKOM MEDIA KFT.

info@archikom.hu

1016 Budapest, Szirtes út 4/A 1. em. 6.

ügyvezető igazgató: Móré Levente

szöveg: Halász Gergely

szöveggondozás, koordináció, szakmai lektoráció: Móré Levente, Veczán Zoltán, Csiky Judit

Kaskantyú, 2017.